

СХЕМАТСКИ ПРИКАЗИ У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ (НА ПРИМЕРУ ОБЛИКА ПРИСВОЈНИХ ЗАМЕНИЦА)

ДАНИЛО АЛЕКСИЋ

daniloaleksic01@gmail.com

СТРУКТУРА ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ

1. ТЕОРИЈА

2. ПРОБЛЕМИ

3. РЕШЕЊА

- СЛУЧАЈЕВИ И ВАРИЈАНТЕ
- ИЗАЗОВИ
- ВЕЖБЕ

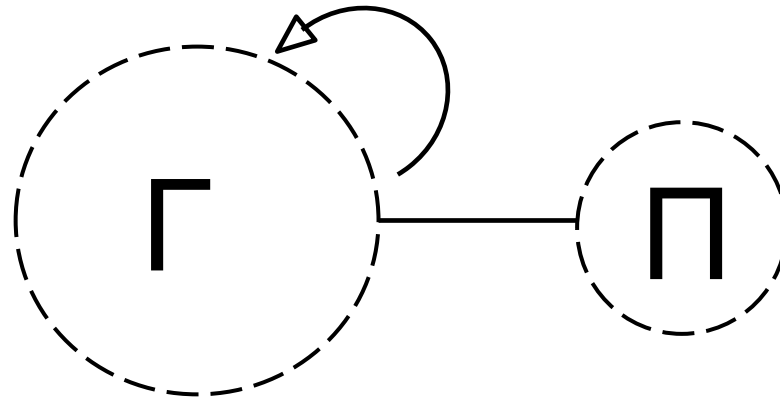
ТЕОРИЈА

- присвојне заменице „означавају однос припадања”
- овај однос „подразумева два појма”, тј. „ентитета”
- један ентитет је „у типичном случају лице”, а други „предмет који припада лицу”

ТЕОРИЈА

- „Ако је заменица из ове групе пропраћена гестом, он ће указивати на лице, а не на предмет који му припада; на пример, говорећи *моја оловка*, говорник ће упутити на себе.”
- „Из тога закључујемо да је од два ентитета која имплицира однос припадања лице истакнутије.”

ТЕОРИЈА

- „'П' означава предмет, говорник и предмет су повезани линијом која означава однос припадања”
- (испрекидане линије значе да се говорник и предмет само подразумевају)

(Кликовац 2010)

1. ПРОБЛЕМ – ВИШЕ „ЛИЦА” ИЛИ „ПРЕДМЕТА” (ЈД. : МН.)

Одредите падеж, број и род у којима се унутар датог текста налазе подвучене речи.

Фирма Коанте им је ускоро предложила да откупи њихов лист. [...] Његове су колеге, наиме, имале бољи предлог.

	Падеж	Број	Род
ЊИХОВ			
Његове			

ИСТО: *НАШ/ВАШ* ЛИСТ

2. ПРОБЛЕМ – РАЗЛИЧИТ РОД „ЛИЦА” И „ПРЕДМЕТА”

Напиши у ком је роду, броју и падежу подвучена заменица.

Њен бол ме је пекао као жар.

	Род	Број	Падеж
њен			

(ОПТ, I разред, 2015;
в. и 2012)

ПОРЕКЛО ПРОБЛЕМА?

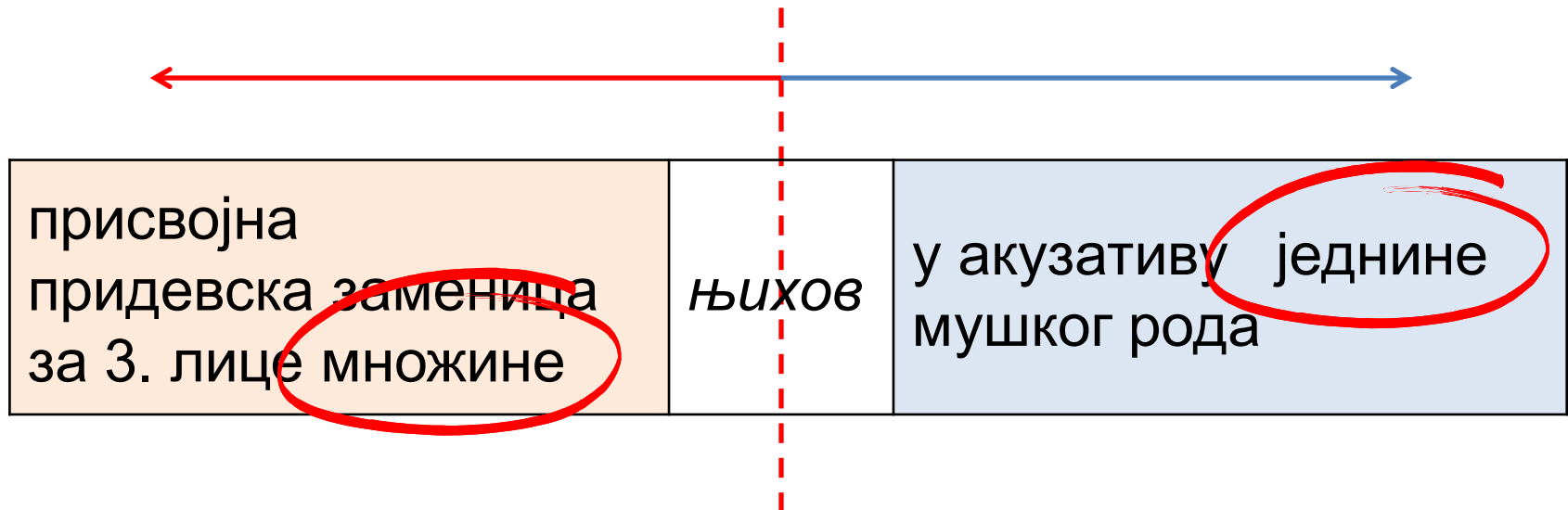
- „лице [је] истакнутије” од „предмет[а] који му припада” (уп. гест)
- код 3. лица, већа формална сличност са личним заменицама (в. РТ, II разред, 2015)

ЈД.	ЈД./МН.
ЊЕГОВ	ЊЕГА
ЊИХОВ	ЊИХ

РЕШЕЊА

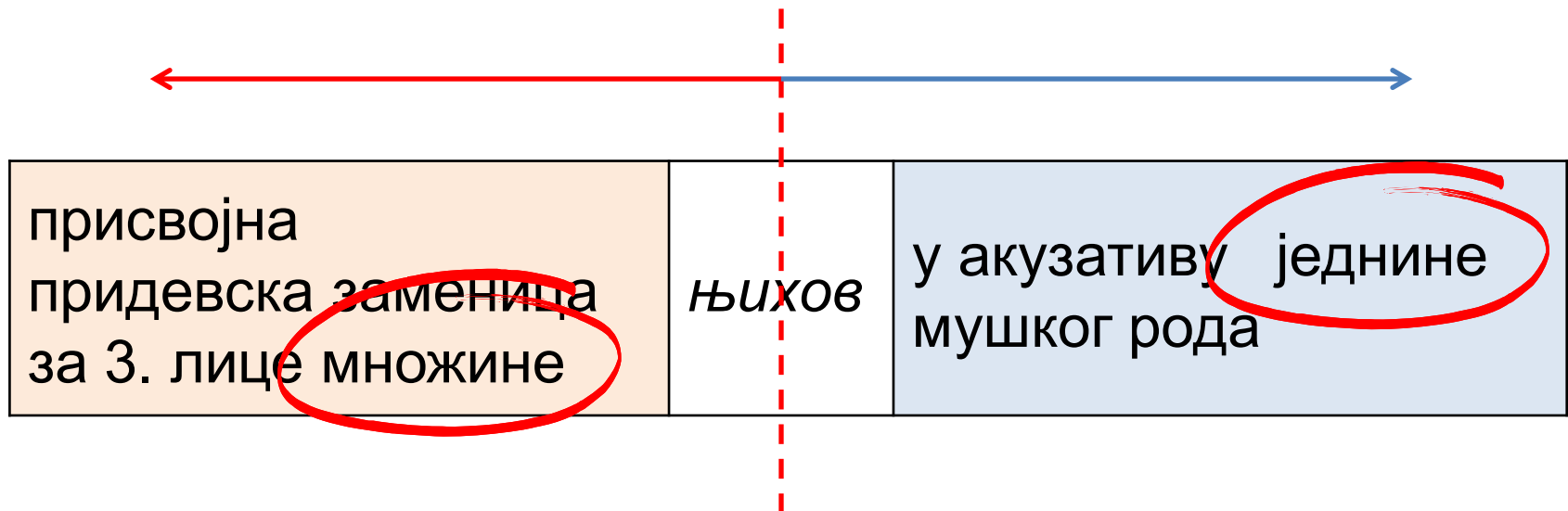
- организација морфолошког описа?

Фирма Коанте им је ускоро предложила да откупи ЊИХОВ лист.

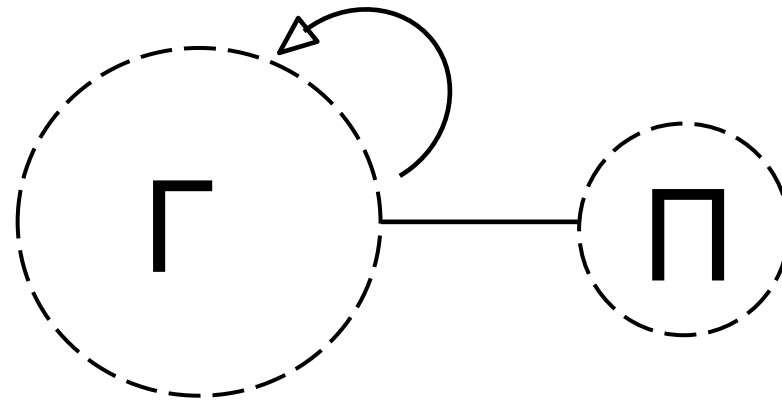

РЕШЕЊА

- организација морфолошког описа?
- **недовољна очигледност (семантичка структура остаје испод површине)**

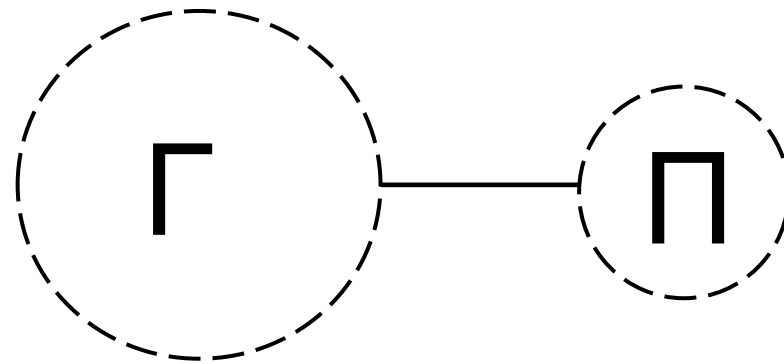

„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ (СХЕМА) ЗНАЧЕЊА

Развијамо схему професорке Кликовац тако што:

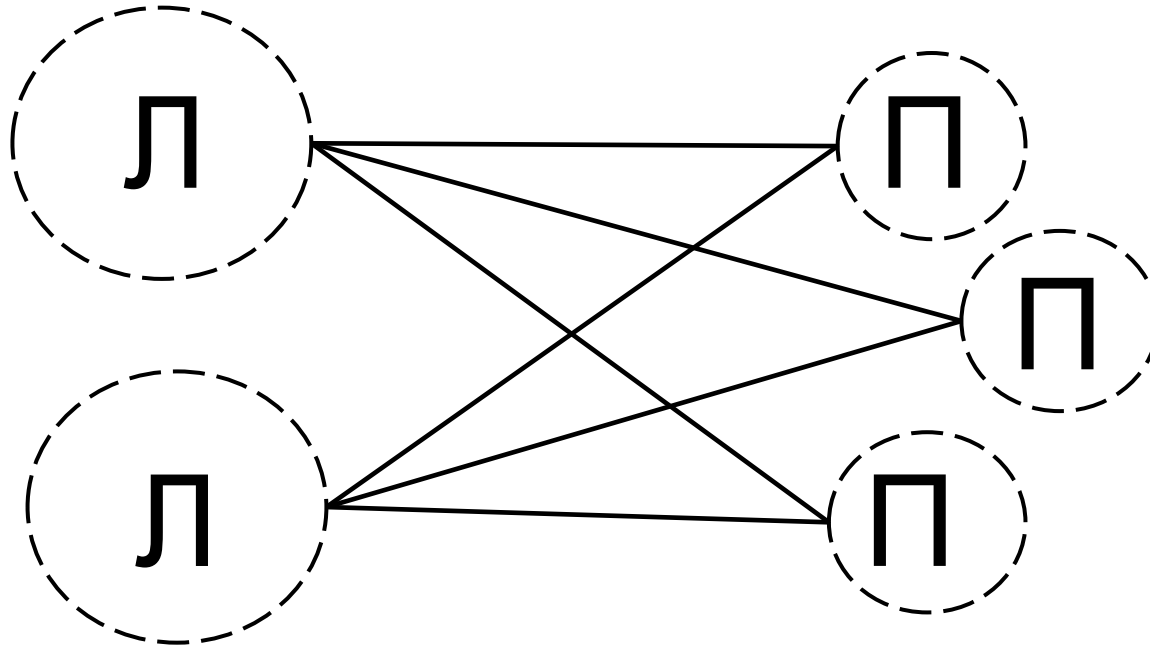
„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ (СХЕМА) ЗНАЧЕЊА

Развијамо схему професорке Кликовац тако што:

1. бришемо „гест”, тј. деиксу,

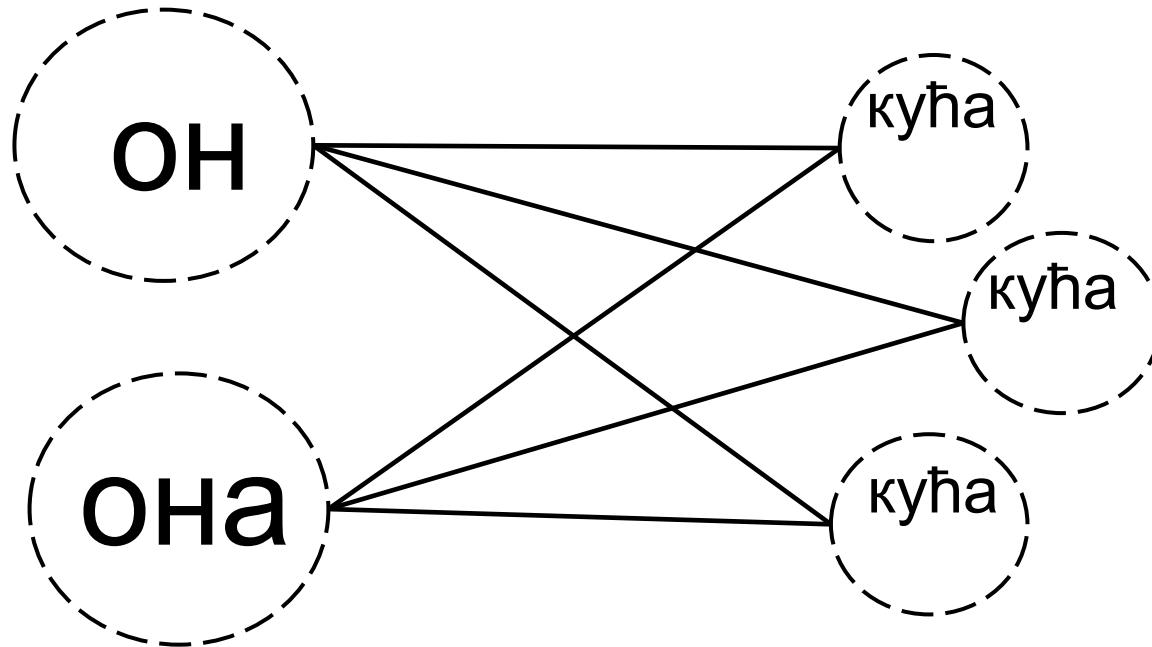
„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ (СХЕМА) ЗНАЧЕЊА

Развијамо схему професорке Кликовац тако што:

1. бришемо „гест”, тј. деиксу,
2. „лицима” и „предметима” приписујемо број (уводимо више једних и/или више других),

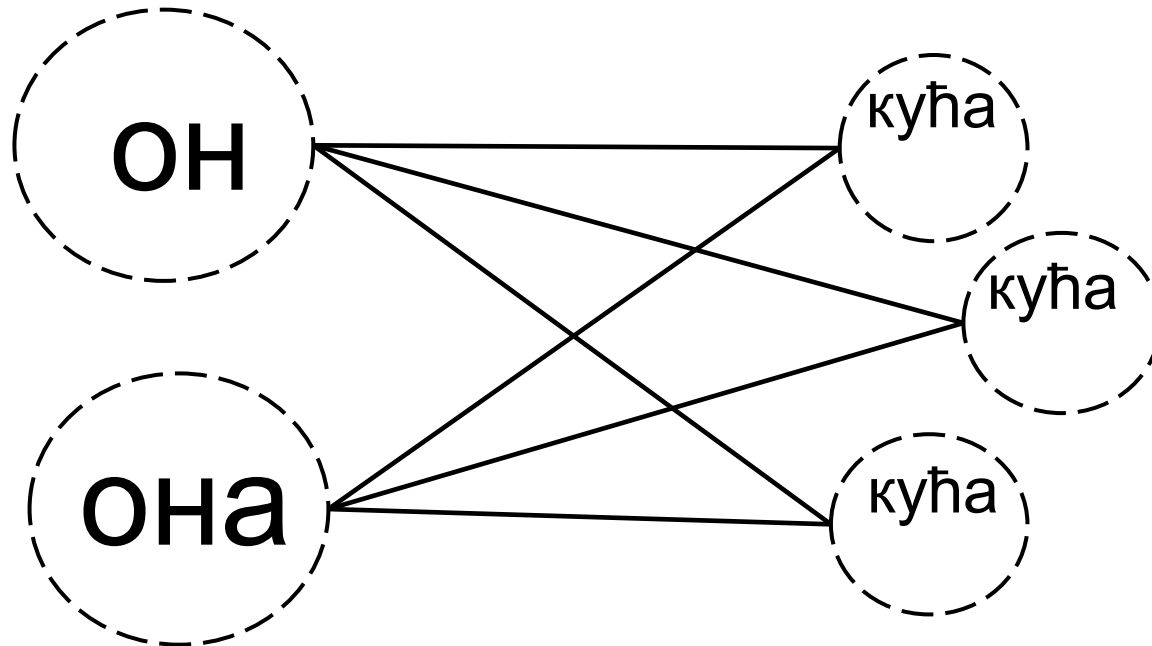
„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ (СХЕМА) ЗНАЧЕЊА

Развијамо схему професорке Кликовац тако што:

1. бришемо „гест”, тј. деиксу,
2. „лицима” и „предметима” приписујемо број (уводимо више једних и/или више других),
3. „лицима” и „предметима” приписујемо род,

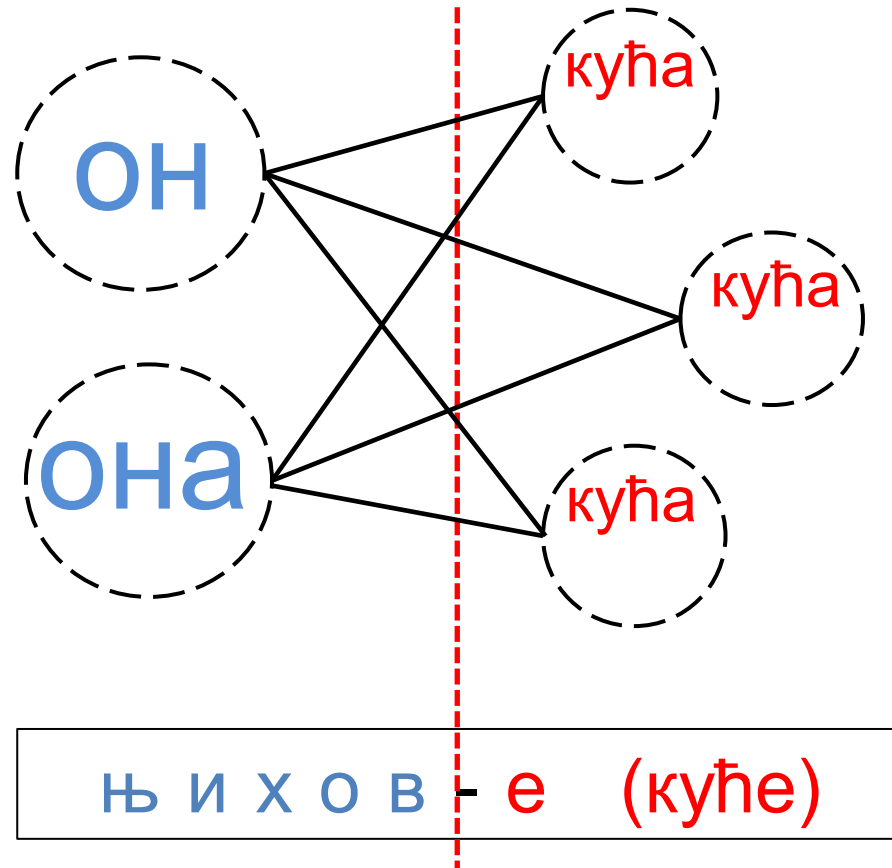
„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ (СХЕМА) ЗНАЧЕЊА

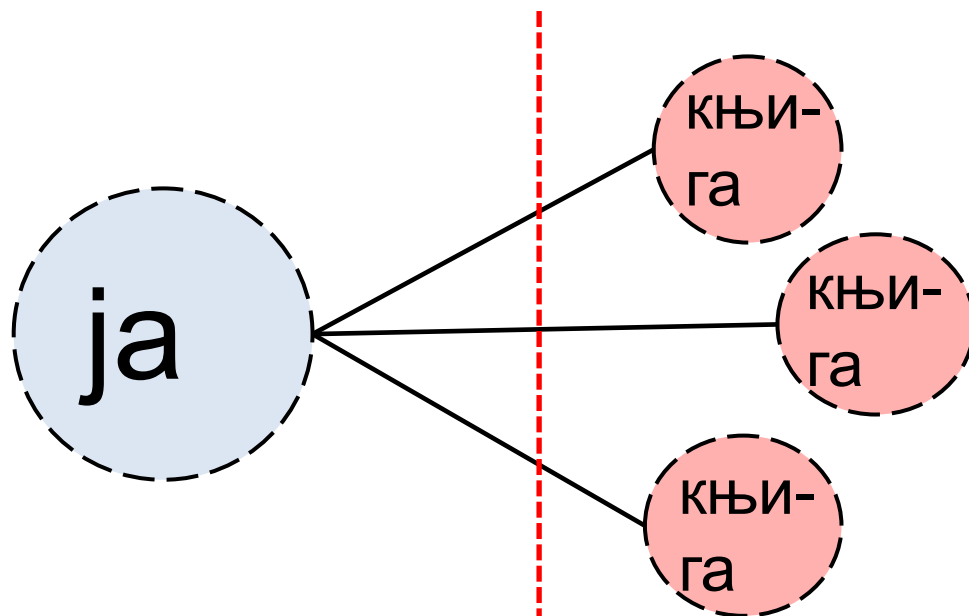
Развијамо схему професорке Кликовац тако што:

1. бришемо „гест”, тј. деиксу,
2. „лицима” и „предметима” приписујемо број (уводимо више једних и/или више других),
3. „лицима” и „предметима” приписујемо род,
4. повезујемо илустрацију са обликом заменице.

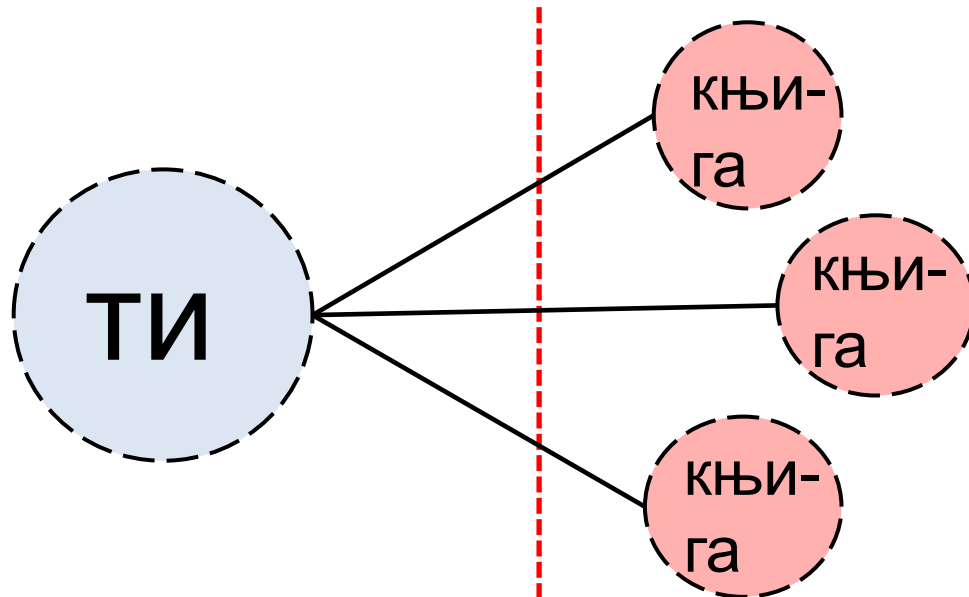
„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ (СХЕМА) ЗНАЧЕЊА

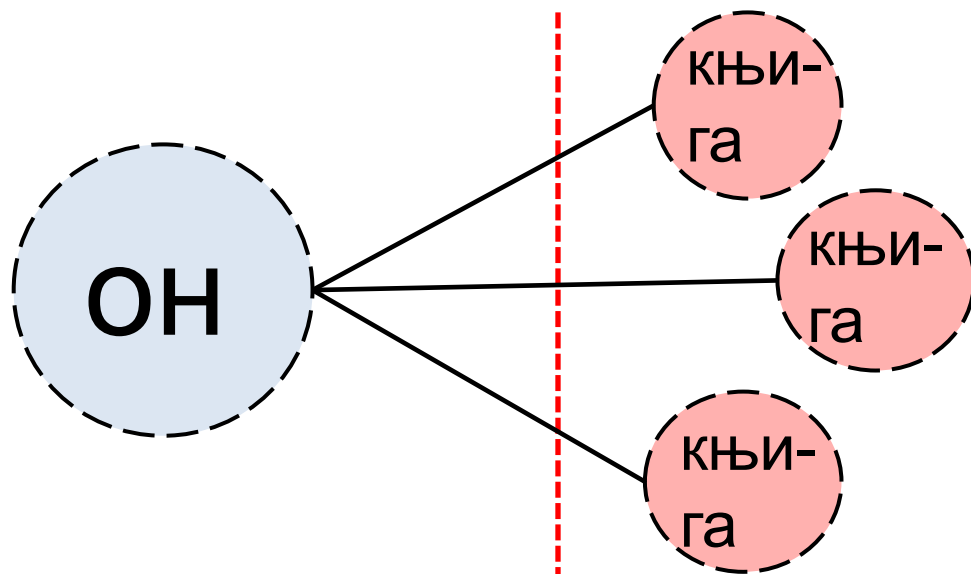
„ГРАФИЧКИ” ПРИКАЗ – СЛУЧАЈЕВИ И ВАРИЈАНТЕ

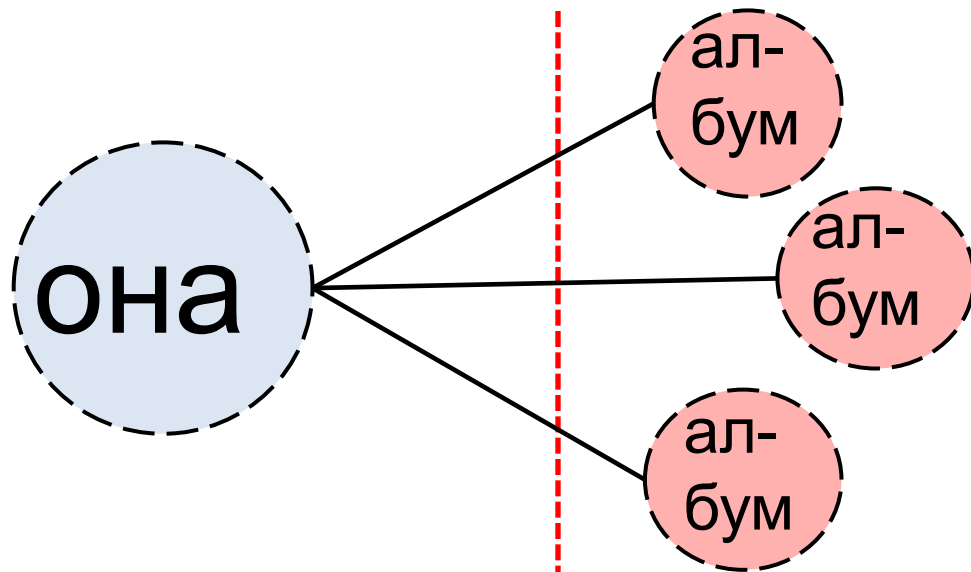
м о ј - е (књи́ге)

ТВОЈ - е (књиге)

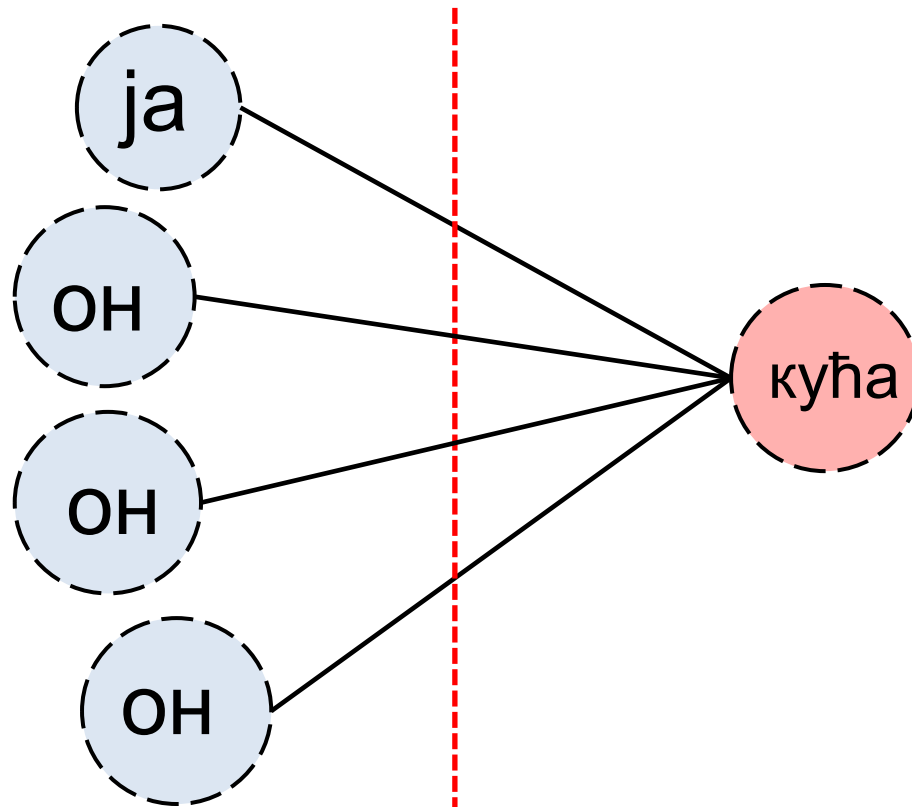

Њ Е Г О В - е (књи́ге)

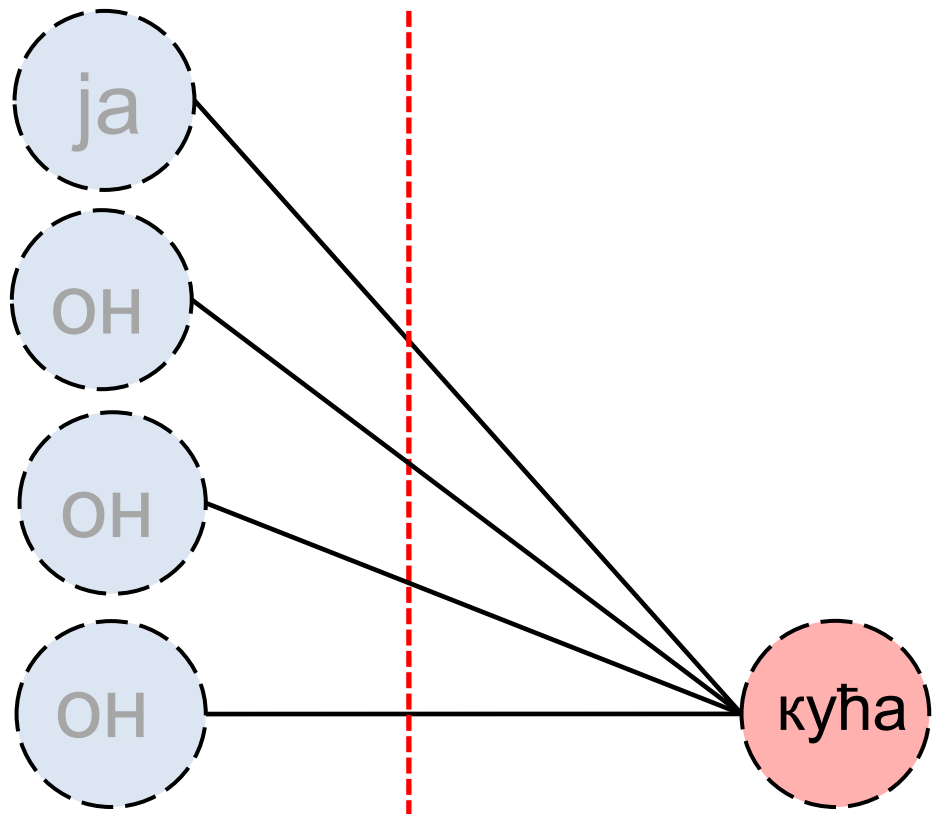

н ъ е н - и (албуми)

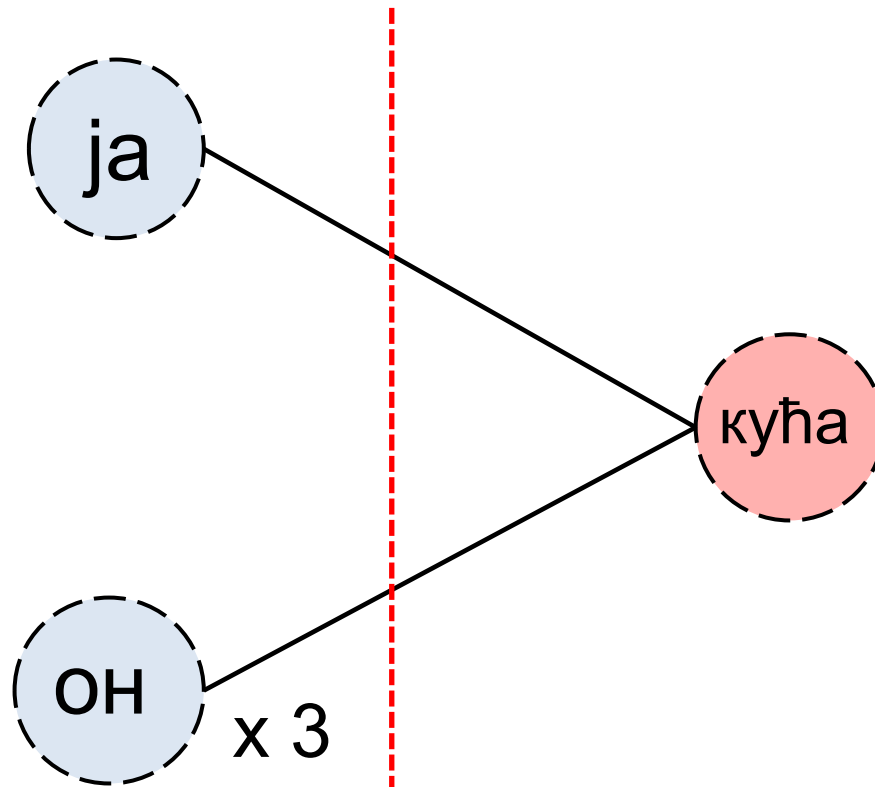
*Моја три брата и ја одосмо на пут,
па наша кућа остаде празна.*

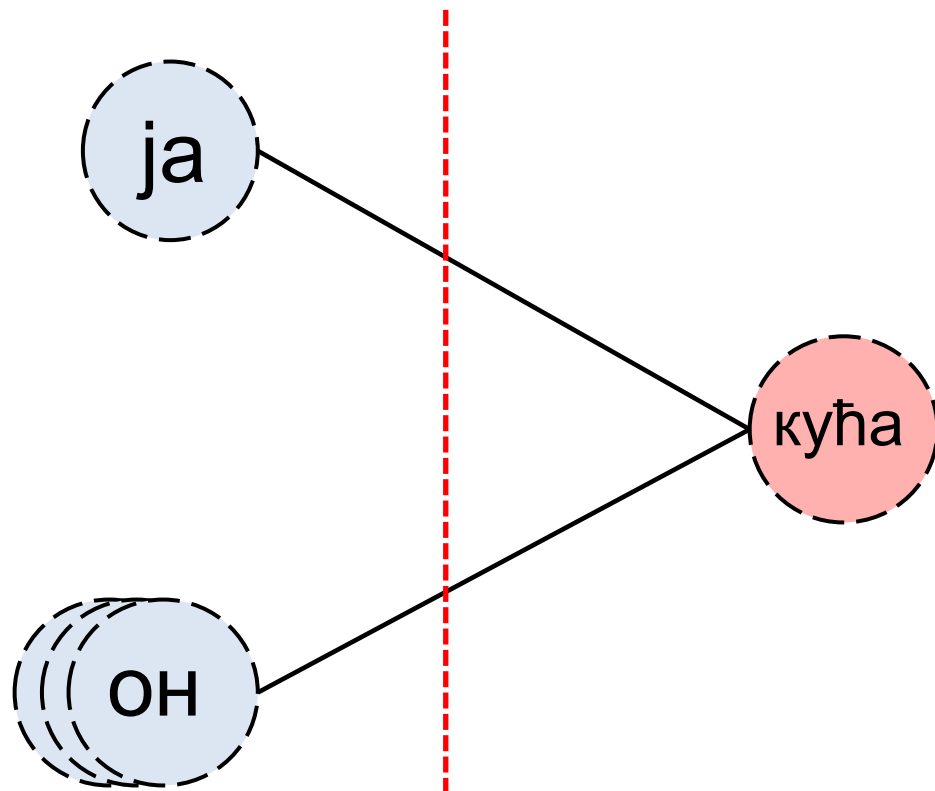
наш - а (кућа)

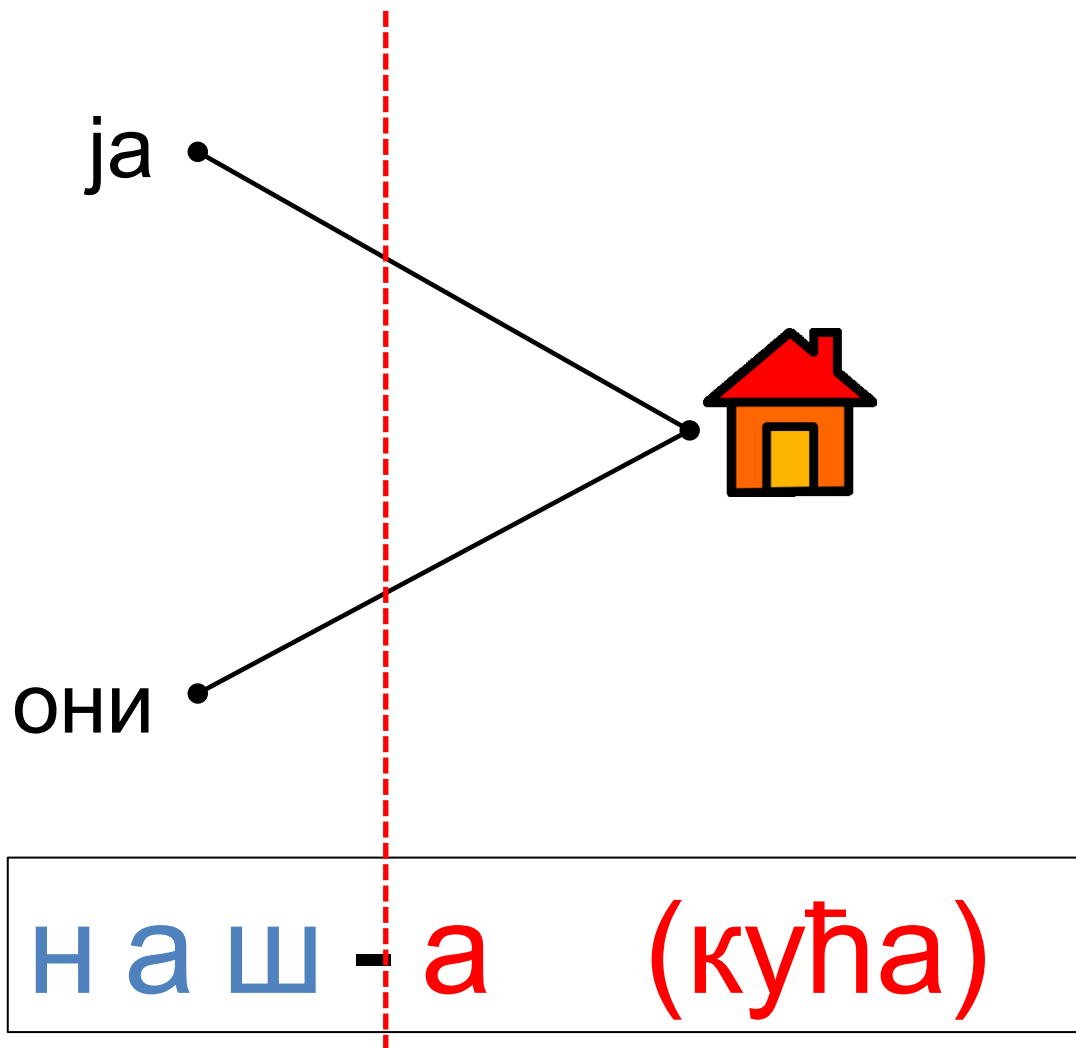
наш - а (кућа)

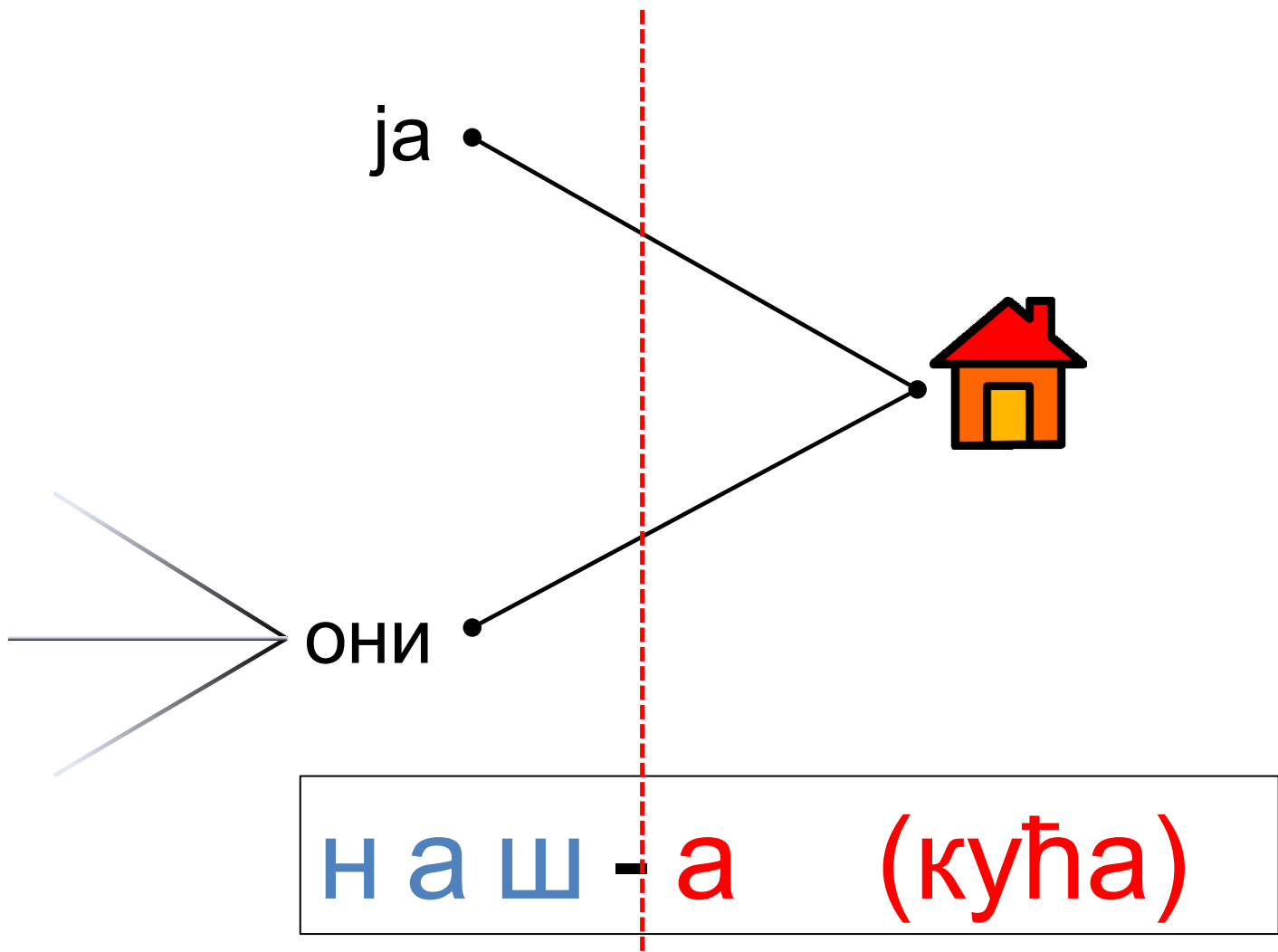

н а ш - а (кућа)

н а ш - а (кућа)

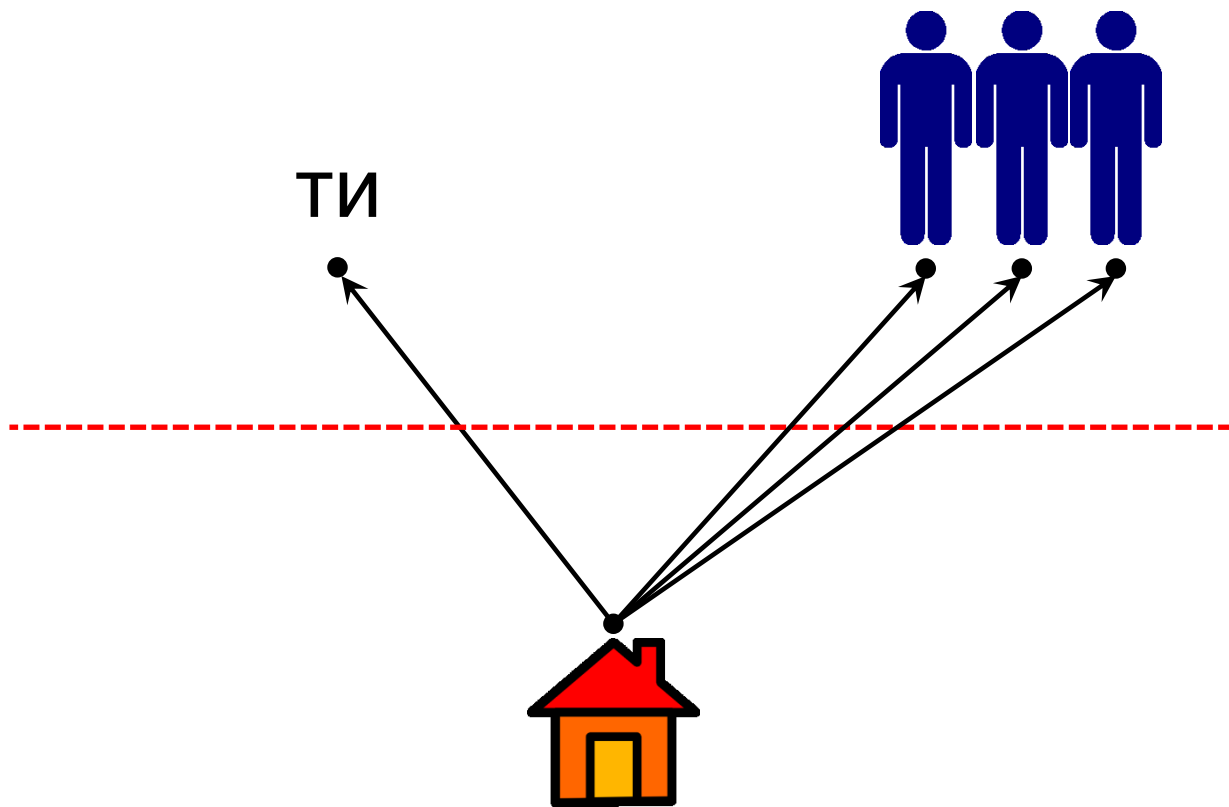

ја

они

наш - а (кућа)

В а ш - а (кућа)

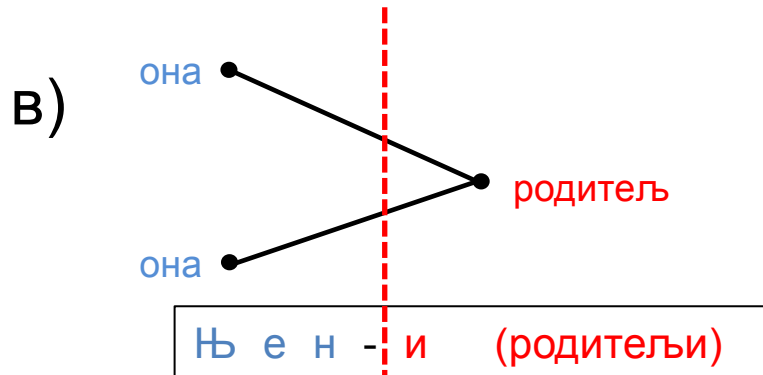
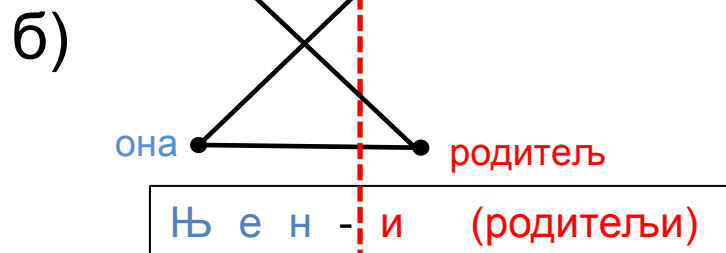
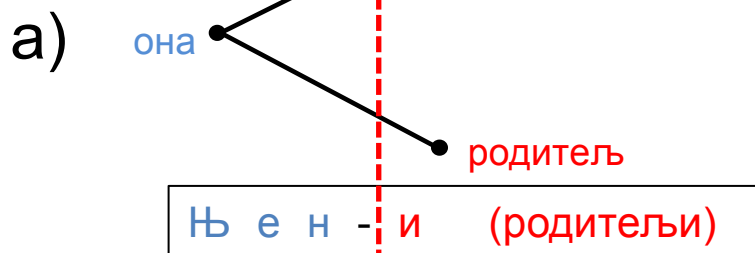
ИЗАЗОВИ

- *свој, чији, нечији, ничији, ичији, свачији*
- непознат број лица или предмета
- **однос реалног и граматичког броја**
(Станојчић, Поповић ¹⁴2012: 305–307)
- **концентрисање на граматички род**
- персирање
- „краљевско” *ми*
- научни стил

ВЕЖБЕ

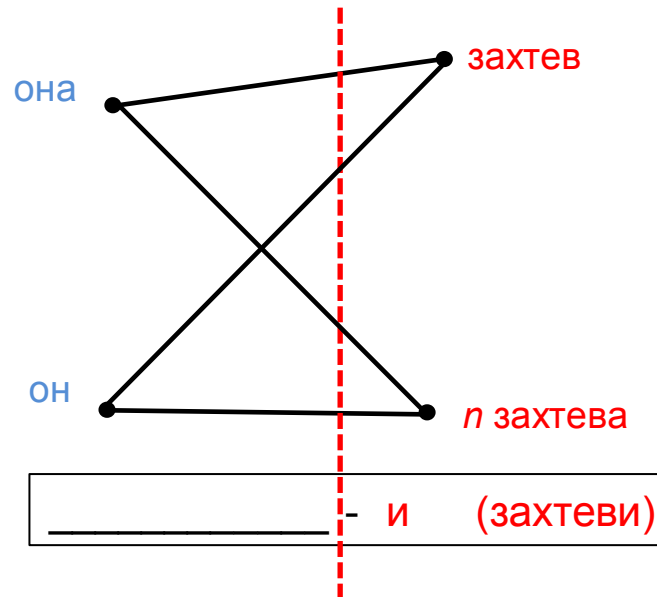
Заокружи слово испред схеме који одговара подвученој заменици.

Њени родитељи су дуго радили у школи.

Допуни реченицу заменицом која одговара датом дијаграму.

_____ захтеви се тичу електронских сертификата.

Нацртај схему која тачно описује значење подвучених заменица.

мој - ∅ (посао)

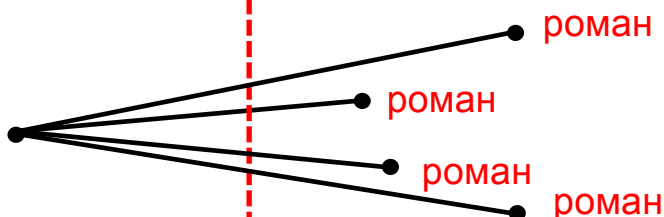
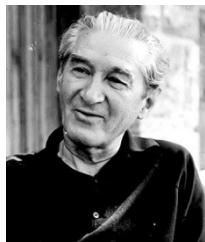
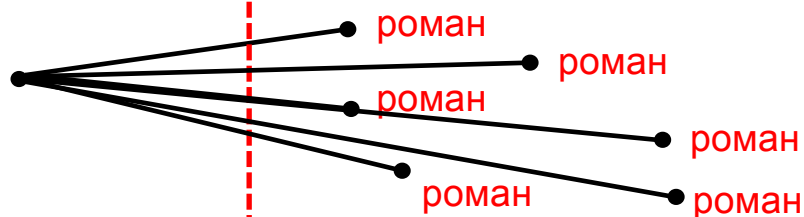
његов - ∅ (посао)

наш - ∅ (посао)

њихов - ∅ (посао)

Допуни синтагму заменицом која одговара датом дијаграму.

_____ романи

_____ - и (романи)

ЛИТЕРАТУРА

- Кликовац 2010:** Д. Кликовац, „Неколико речи о заменицама у српском језику: предлог класификације и одговарајуће терминологије”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 39/3, 73–84.
- Ломпар 2016:** В. Ломпар, *Врсте речи и граматичка пракса (од Вука до данас)*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Станојчић, Поповић ¹⁴2012:** Ж. Станојчић, Љ. Поповић, *Грамматика српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.